

Esiselvityshanke tilitapahtumatietojen lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään

Asettaminen Sisäministeriön poliisiosasto on tänään asettanut esiselvityshankkeen tilitapahtumatietojen lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään.

Toimikausi Hankkeen toimikausi on 10.2.2022–31.5.2023.

Tausta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/843, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta (jäljempänä viides rahanpesudirektiivi) 32 a artiklassa on edellytetty, että jäsenvaltioiden on otettava käyttöön keskitettyjä automatisoituja mekanismeja, kuten keskitettyjä rekistereitä tai keskitettyjä sähköisiä tietojenhakujärjestelmiä, joiden avulla voidaan ajallaan tunnistaa mikä tahansa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on niiden alueella toimivassa luottolaitoksessa olevan IBAN-tunnisteisen maksutilin ja pankkitilin, sekä tallelokeron haltija tai jolla on määräysvalta tällaiseen tiliin tai tallelokeroon. Tietojen tulee olla suoraan rahanpesun selvittelykeskusten saatavilla välittömästi ja suodattamattomina sekä toimivaltaisten viranomaisten saatavilla niiden viidennen rahanpesudirektiivin mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi.

Kansallisesti viidennen rahanpesudirektiivin pankki- ja maksutileihin liittyvään tunnistamiseen tarkoitettua keskitettyä automatisoitua mekanismia koskevan veloitteen täytäntöönpanemiseksi on säädetty laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (571/2019), pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä koostuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten ylläpitämistä tiedonhakujärjestelmistä ja Tullin ylläpitämästä pankki- ja maksutilirekisteristä, johon osa luottolaitoksista toimittaa tietonsa.

Eduskunnassa on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 163/2021 vp). Hallituksen esitys liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2019/1153 säännöistä, joilla helpotetaan rahoitus- ja muiden tietojen käyttöä tiettyjen rikosten ennalta estämistä, paljastamista, tutkimista tai niihin liittyviä syytetoimia varten. Lisäksi esityksellä täydennetään

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanoa ja esitetään sääntelyä kansallisista tarpeista johtuen. Esityksessä ehdotetaan, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetussa laissa säädettyjen voimassaolevien pääsyoikeuksien lisäksi Verohallinnolla, Tullilla, Ulosottolaitoksella, poliisilla, Rajavartiolaitoksella, Puolustusvoimilla ja Finanssivalvonnalla olisi pääsy pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään liittyen voimassaolevassa lainsäädännössä edellä mainituille viranomaisille säädettyihin toimivaltuuksiin, Esityksessä ehdotetaan, että Tulli laatisi koostavan sovelluksen tietojen välittämiseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä, jolloin jokaisen toimivaltaisen viranomaisen ei tarvitsisi rakentaa omia rajapintojaan niihin järjestelmiin, joista pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä koostuu.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä sisältää viidennessä rahanpesudirektiivissä säädetty tiedot, eli asiakkuutta koskevat tiedot, mutta ei tilitapahtumatietoja. Edellä mainitun hallituksen esityksen valmistelua varten perustetun työryhmän työskentelyn aikana tarkasteltiin myös mahdollisuutta lisätä tilitapahtumatiedot pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään. Tältä osin asian selvittäminen todettiin tarpeelliseksi siirtää erilliseksi hankkeeksi ja hallituksen esityksessä todetaan, että hanke tullaan käynnistämään sisäministeriön toimesta.

Yksittäiset viranomaiset, kuten poliisi, Verohallinto ja Ulosottolaitos, ovat perustaneet sähköisiä rajapintoja pankki- ja maksutilitietojen luovuttamiseen joidenkin luottolaitosten kanssa. Järjestelyt perustuvat osapuolten keskinäiseen sopimukseen ja koskevat myös tilitapahtumatietojen luovuttamista.

Selvityksessä tilitapahtumatietojen lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään tulee kiinnittää erityistä huomiota perustuslain (731/1999) 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on aiemmin katsonut, että pankkisalaisuus ei ole yksityiselämän ydinalueeseen kuuluva seikka (PeVL 14/2002 vp, s. 4/II, PeVL 7/2000 vp, s. 4/I). Valiokunta on sittemmin arvioinut uudelleen yksityiselämän suojan ydinalueen merkitystä. Valiokunnan aiemmassa käytännössä esimerkiksi luottamuksellisen viestin tunnistamistietojen katsottiin jäävän luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (ks. esim. PeVL 33/2013 vp, s. 3/I, PeVL 6/2012 vp, s. 3–4, PeVL 29/2008 vp, s. 2/II ja PeVL 3/2008 vp, s. 2/I). Valiokunta on tarkistanut tätä käytäntöään, koska sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat olla yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan reuna ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen (PeVL 18/2014 vp, s. 6/II, ks. myös PeVL 36/2018 vp, s. 22). Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan (PeVL 48/2018 vp), että mitä suurimmassa määrin yksityisten ihmisten maksuliikenne siirtyy käteisen rahan käytöstä pankkitilin välityksellä tapahtuvaan maksuliikenteeseen, sitä yksityiskohtaisemman kuvan henkilön yksityiselämästä voi muodostaa pankkitilin tilitapahtumista. Tilitapahtumista voi ilmetä suoraan jopa arkaluonteisia tietoja, kuten tietoja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä tai terveydenhuoltopalvelujen käytöstä. Valiokunnan mielestä luonnollisen henkilön yksityiskohtaiset tilitiedot rinnastuvat tämän johdosta yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin.

Tavoitteet ja tehtävä

Hankkeen tavoitteena on laatia esiselvitys tilitapahtumatietojen lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään. Esiselvityksen tehtävänä on kartoittaa toimivaltaisten viranomaisten tilitapahtumatietoihin pääsyn nykytila ja kehittämiskohteet sekä selvittää myös mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat.

Esiselvityksessä tulee tarkastella ainakin tilitapahtumatietojen lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään aiheutuvia vaikutuksia viranomaisille, yrityksille ja yksityisille sekä siitä aiheutuvia kustannuksia ja järjestelmämuutoksia. Esiselvityksessä tulee arvioida tilitapahtumatietoihin pääsyn sähköistämisen osalta tietosuoja sääntelyn ja perustuslain asettamia edellytyksiä.

Organisointi	<p>Esiselvityksen perusteella arvioidaan tarve jatkovalmistelun käynnistämiseksi.</p> <p>Esiselvitys valmistellaan virkatyönä sisäministeriön poliisiosastolla. Esityksen vastuuvastuuvalmistelija on erityisasiantuntija Monna Airiainen. Esiselvityksen valmistelua varten perustetaan työryhmä, jonka puheenjohtajana toimii johtava asiantuntija Elina Rantakokko.</p> <p>Työryhmän jäsenet ovat:</p> <p>Majuri Kari Kettunen, varajäsen eversti Marko Saareks, sisäministeriön rajavartiosto</p> <p>Erytyisasiantuntija Elise Luovula, varajäsen hallitusneuvos Ismo Mäenpää, valtiovarainministeriön vero-osasto</p> <p>Hankepäällikkö Niko Salonen, varajäsen finanssineuvos Jaana Vehmaskoski, rahoitusmarkkinaosasto, VM</p> <p>Sotilaslakimies Alekski Sarasmaa, varajäsen sotilaslakimies Henri Tolonen, puolustusministeriön pääesikunta</p> <p>Poliisitarkastaja Teemu Saukoniemi, varajäsen poliisitarkastaja Tuomas Pöyhönen, Poliisihallitus</p> <p>Rikostarkastaja Jaakko Christensen, varajäsen rikostarkastaja Mika Tarkiainen (varajäsen), keskusrikospoliisi</p> <p>Ylitarkastaja Antti Wahlroos, varajäsen ylitarkastaja Heli Heikkola, suojelupoliisi</p> <p>Tulliyli tarkastaja Camilla Söderman-Kylänpää, varajäsen tekninen projektipäällikkö Marko Kareinen, Tulli</p> <p>Hallintovouti Mari Männistö, varajäsen hallintovouti Emmi Salo, Ulosottolaitos</p> <p>Ylitarkastaja Raisa Badiali, varajäsen ylitarkastaja Krista Hautakangas, Etelä-Suomen Aluehallintovirasto</p> <p>Tarkastusjuristi Kristiina Sare, varajäsen pääsihteeri Niko Jakobsson, Suomen asianajaliitto</p> <p>Johtava asiantuntija Mika Linna, varajäsen johtava asiantuntija Timo Tuominen, Finanssiala ry</p> <p>Hankkeessa kuullaan tarvittaessa sidosryhmiä ja asiantuntijoita, erityisesti liittyen tietosuojaja- ja perusoikeuskysymyksiin.</p> <p>Säädösvalmisteluavustajana toimii säädösvalmisteluavustaja Krista Peltonen.</p>
Kustannukset ja rahoitus	<p>Kukin organisaatio maksaa asiantuntijoiden matka- ym. kulut. Muut mahdolliset kustannukset maksetaan momentilta 26.01.01. Hankkeeseen käytettävä työaika ja muut kulut kirjataan toiminto-seurantakohteelle 2000 520 100.</p>

Osastopäällikkö

Tomi Vuori

Poliisijohtaja

Hannele Taavila

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

VN/1365/2022-SM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: